

หัวข้อวิจัย	ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก กรณีอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา และสุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางรัญจวน ประวัติเมือง
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง
หน่วยงาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว และเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของการขึ้นทะเบียนมรดกโลก และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ด้วยการพิจารณาถึงศักยภาพการจัดการแหล่ง การมีส่วนร่วมของชุมชน พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้วยวิธีการวิจัยแบบ Mixed Method ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – dept Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับมรดกโลก เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา สำหรับวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติ และประชาชนในพื้นที่มรดกโลก กลุ่มละ 400 ตัวอย่าง โดยการเปิดตาราง ณ ระดับความเชื่อมั่น .05 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการมรดกโลก เครื่องมือที่ใช้เป็นแนวคำถามการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาประมวลผลข้อมูล โดยเชิงปริมาณใช้คอมพิวเตอร์ หาค่าสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ One – Way ANOVA สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหา และตรวจสอบความเที่ยงของข้อมูล ด้วยวิธี Triangulation

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกโดยรวมยังขาดบุคลากรที่มีองค์ความรู้ ขาดงบประมาณ และความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

โดยรายละเอียดด้านนักท่องเที่ยว พบว่า การเดินทางมาท่องเที่ยวเพราะคุณค่าของโบราณสถาน และกิจกรรมการไหว้พระ ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมใช้รถยนต์ส่วนตัว นักท่องเที่ยวต่างชาติใช้รถประจำทาง และเครื่องบิน สิ่งที่นักท่องเที่ยวอยากให้ผู้รับผิดชอบพัฒนาศักยภาพ คือ การจัดการเกี่ยวกับป้ายบอกถนนหนทาง ป้ายสื่อความหมาย และความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย ส่วนการจัดการแหล่งถือว่ามีศักยภาพเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจ แต่ยังมีปัญหาเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินทับซ้อน และขาดความพร้อมในการเข้าถึงแหล่งและการรองรับ เรื่องที่พักในพื้นที่ศรีสะเกษ - กำแพงเพชร ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น พบว่า ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ เพราะขาดความรู้ความเข้าใจการเป็นมรดกโลก และความรู้สื่อร่วม ในการเป็นเจ้าของ สำหรับมูลค่าเพิ่มที่เป็นตัวเงินจากการขึ้นทะเบียนมรดกโลกไม่ได้โดดเด่น จากที่เคยเป็น แต่มีผลด้านจิตใจและการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีระเบียบแบบแผน ส่งผลต่อการทำงานด้านอื่นอย่างมาก โดยการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน ผู้วิจัยขอเสนอแนวทาง ดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรรณรงค์ให้ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจ ในการเป็นมรดกโลกอย่างต่อเนื่อง และกว้างขวาง 2) จังหวัด โดยผู้ว่าราชการจะต้องมีการกำหนด ทิศทางการพัฒนาทุกภาคส่วนที่ไม่ขัดกับการอนุรักษ์โบราณสถานที่มีชัดเจนเข้าใจตรงกัน ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยประสานงานที่มีความชัดเจนในบทบาท และอำนาจหน้าที่ 3) เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วน มีส่วนร่วม เป็นคณะกรรมการในการบริหารอย่างจริงจังด้วยการบูรณาการ บ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างจริงจัง 4) ควรมีการสื่อความหมายความสำคัญของแหล่งมรดกโลกอย่างถูกต้อง เช่น การทำป้ายสื่อความหมายที่ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติได้ความรู้ที่ถูกต้อง และสามารถเทียบเคียงกับประสบการณ์เดิมของเขาได้ 5) หน่วยงานภาครัฐ ควรสร้างมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์สำหรับบ้านเรือน และสิ่งปลูกสร้าง ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงแหล่งมรดกโลก เช่น การลดหย่อนภาษี การชดเชยการเสียสิทธิ์ ในการสร้างอาคารสูง 6) มีการรณรงค์ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล และภาษาอังกฤษ สำหรับการประกอบวิชาชีพทางการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งสำหรับภาคเอกชนท้องถิ่น 7) หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกองอุทยานประวัติศาสตร์ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรมีการกำหนดระบบการศึกษาแผนการเดินทาง ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายอย่างจริงจัง และจัดระบบฐานข้อมูลของนักท่องเที่ยว และองค์การ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่น บริษัทนำเที่ยว ภาคเอกชนท้องถิ่นอย่างจริงจังในการนำมาใช้ เพื่อการบริหาร และสร้างเครือข่าย